

УДК 347.254:347.961.1:347.91 (477)

О. Кармаза, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПРАВОВА ПРИРОДА ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ У НОТАРІАЛЬНОМУ, ЦИВІЛЬНОМУ ТА ВИКОНАВЧОМУ ПРОЦЕСАХ

У статті здійснено науково-практичний аналіз особливостей захисту житлових прав у цивілістичному процесі. Визначено основні аспекти взаємодії нотаріального, цивільного та виконавчого процесів, направлених на захист суб'єктивних житлових прав в Україні. Окреслено шляхи удосконалення правового механізму захисту житлових прав в Україні.

Ключові слова: житлове право, житло, захист житлових прав, нотаріальний процес, цивільний процес, виконавчий процес.

Відповідно до ст. 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Таким чином, повнота, ефективність та своєчасність забезпечення житлових прав громадян у нотаріальному, цивільному та виконавчому процесах, визначає рівень розвитку демократії та права в нашій державі. Крім того, комплексне науково-практичне вирішення житлової проблеми громадян є актуальним напрямом дослідження у правовій науці.

Окремі питання, що стосуються захисту житлових прав у нотаріальному, цивільному та виконавчому процесах, є предметом дослідження, зокрема, Ю. Білоусова, О. Дзери, І. Бондар, М. Бондаревої, М. Галантича, Н. Кузнецової, Т. Підлубної, О. Снідевич, О. Харитонова, С. Фурси, Е. Фурси та інших українських науковців. Натомість окремої наукової роботи щодо юридичної природи захисту суб'єктивних житлових прав громадян у нотаріальному, цивільному та виконавчому процесах у вітчизняній науці не існує. Таким чином, зазначене вище підвищує актуальність теми дослідження.

Метою дослідження є науково-практичний аналіз правової природи захисту житлових прав громадян у цивілістичному процесі, який об'єднує нотаріальний, цивільний та виконавчий процеси.

У контексті ст. 15 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) захист житлових прав громадян здійснюється тоді, коли права порушуються, невизначаються чи оспорюються іншими особами. Тобто, захист житлових прав відбувається у разі виникнення та існування спору про право. Крім того, на нашу думку, захист здійснюється і тоді, коли такі права мають безспірний характер, зокрема, мова йде про захист прав у нотаріальному процесі, наприклад, шляхом посвідчення нотаріусом договору купівлі-продажу житла чи вчинення виконавчого напису на борговому документі щодо житла [1, с.337-339]. Ми вважаємо, що захист житлових прав громадян доцільно досліджувати комплексно: від реалізації таких прав у нотаріальному процесі, їхньому захисті у цивільному процесі та відновленні – у виконавчому процесі. Об'єднання цих самостійних цивільних юридичних процесів спільною правовою метою – здійснення реалізації, охорони, захисту та відновлення житлових прав громадян на науковому рівні, на наш погляд, доцільно досліджувати через цивілістичний процес, спрямований на забезпечення житлових прав громадян. У такому випадку поняття "цивілістичний процес" є науковою категорією та використовується для узагальнення самостійних цивільних юридичних процесів, спрямованих на охорону та захист житлових прав.

Варто зазначити, що поняття "цивілістичний процес" є предметом дослідження як вітчизняних (Т. Кучер, С. Фурса, Е. Фурса), так і зарубіжних науковців (Т. Сахнова, В. Ярков). Узагальнивши наукові погляди щодо цивілістичного процесу [2], [3], [4], дійдемо висновку, що цивілістичний процес, спрямований на забезпечення

житлових прав, – це об'єднання у цивілістичному процесі взаємозв'язаних спільною правовою метою самостійних цивільних юридичних процесів (нотаріального, цивільного та виконавчого), у яких у межах, у спосіб та в порядку, що встановлені законом, реалізуються, охороняються, захищаються та відновлюються житлові права громадян.

Беручи за основу ст. ст. 6 та 19 Конституції України, дійдемо висновку, що саме закон визначає межі, спосіб, порядок та процедуру захисту житлових прав у цивілістичному процесі. Так, захист прав у нотаріальному процесі здійснюється на підставі та у порядку, визначеному Законом України "Про нотаріат", у виконавчому процесі – Законом України "Про виконавче провадження", у цивільному процесі – Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК) тощо. Крім того, у разі коли нотаріальний, цивільний чи виконавчий процеси, ускладнені іноземним елементом, захист житлових прав відбувається з дотриманням вимог Закону України "Про міжнародне приватне право" та чинних міжнародних договорів України.

Ми погоджуємося з І. Гриценком та М. Погорецьким, які доводять те, що "не самостійність, а єдність повинні характеризувати успішну взаємодію різних гілок влади, оскільки саме в єдності можна досягнути належного результату діяльності кожної з цих гілок та здійснення ними своїх функцій і повноважень" [5, с. 267]. Крім того, у Рішенні КСУ від 1 квітня 2008 р. № 4-рп/2008 (справа про Регламент Верховної Ради України) звертається увага на те, що "неухильне додержання органами законодавчої, виконавчої та судової влади Конституції та законів України забезпечує реалізацію принципу поділу влади і є запорукою їх єдності, важливою передумовою стабільності, підтримання громадського миру і злагоди в державі". Тобто, нотаріус, суддя та державний виконавець, які за законом здійснюють захист житлових прав у відповідному юридичному процесі, зобов'язані діяти на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Утім єдність захисту житлових прав у юридичних процесах досягається через реалізацію уповноваженими законом державними органами, їх посадовими особами законодавчовизначеної взаємодії, яка ґрунтується на розмежуванні повноважень та функцій між цими органами, а також дотриманні вимог Конституції та законів України при досягненні спільної мети – захистити житлові права громадян.

Так, відповідно до статті 124 Конституції України, а також вимог ЦПК та Закону України "Про судоустрій та статус суддів" суд бере участь у законодавчовизначеному механізмі захисту порушених, невизнаних чи оспорюваних житлових прав у цивілістичному процесі через здійснення правосуддя. Тобто, у разі відкриття нотаріусом нотаріального провадження щодо спадкування житла та виникнення у спадкоємців спору про право на житло, яке входить до складу спадщини, спір вирішується у суді. Таким чином, захист житлових

прав у нотаріальному процесі припиняється, а подальший захист прав здійснюється у цивільному процесі.

Крім того, аналіз ст. 18 ЦК, за якою нотаріус здійснює захист житлових прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі, дає підстави дійти висновку про взаємодію та взаємозв'язок нотаріального і виконавчого процесів з метою захисту житлових прав. Так, наприклад, для задоволення вимог стягувача за договором найму (оренди) житла нотаріус у разі відсутності спору вчиняє виконавчий напис про звернення стягнення на кошти боржника. При цьому згідно зі ст. 90 Закону України "Про нотаріат" стягнення коштів, обумовлених договором найму (оренди) житла за виконавчим написом, провадиться у порядку, встановленому Законом України "Про виконавче провадження". Таким чином, виконавчий напис нотаріуса є виконавчим документом, на підставі якого відкривається та здійснюється виконавче провадження органами державної виконавчої служби в порядку та в спосіб, визначені Законом України "Про виконавче провадження".

Отже, захист житлових прав у цивільному процесі ґрунтується, зокрема, на принципі єдності державних органів при здійсненні ними відповідно до закону захисту житлових прав та інтересів громадян. Крім того, цей принцип тісно взаємодіє із іншими принципами цивільного процесу, зокрема, з принципом комплексності захисту житлових прав.

Так, нотаріуси здійснюють захист житлових прав громадян у межах повноважень, наданих їм Конституцією, законами України "Про нотаріат", "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень", а також "Про міжнародне приватне право", та у спосіб, визначений, зокрема, у Законі України "Про нотаріат", ЦК, Житловому кодексі України. Аналіз норм Закону України "Про нотаріат" засвідчив, що захист житлових прав громадян у нотаріальному процесі доцільно розглядати через призму вчинення нотаріусом процесуально-нотаріальних дій у межах нотаріального провадження щодо житла із дотриманням матеріальних (норм житлового, сімейного і цивільного права) та процесуальних норм (норм законодавства у сфері нотаріату), закріплених у законодавчих актах України. Наприклад, захист безспірних житлових прав під час здійснення нотаріального провадження: з посвідчення безспірного права щодо житла полягає у тому, що нотаріус, здійснивши низку процесуальних дій, визначених законом, видає, зокрема, свідоцтво про право на спадщину та здійснює державну реєстрацію прав на житло; з посвідчення безспірних фактів щодо житла – посвідчує договір купівлі-продажу житла та здійснює державну реєстрацію прав на житло; з надання документам виконавчої сили – вчиняє виконавчий напис тощо. Тобто, захист житлових прав у нотаріальному процесі здійснюється нотаріусом шляхом юридичного підтвердження та закріплення, а також державної реєстрації прав на житло громадян загалом та житлових прав зокрема з метою попередження можливого їх порушення у майбутньому, а також шляхом захисту порушеного права.

Варто зазначити, що цивільні процес, спрямований на забезпечення захисту житлових прав, на практиці може не об'єднувати декілька юридичних процесів, оскільки, наприклад, захист житлових прав громадян, за умови їх безспірності, буде здійснюватися лише у нотаріальному процесі. Наприклад, на вимогу наймача і наймодавця письмовий договір найму житла посвідчується нотаріально. У разі, якщо протягом дії такого договору чи після його припинення у сторін не виникає спору, можливо вести мову про забезпечення житлових прав лише у нотаріальному процесі, тобто

без подальшого їхнього захисту у інших юридичних процесів, які входять до складу цивільного процесу.

Однак, "повноцінний" захист житлових прав, які мають спірний характер, можливий лише у разі взаємодії у цивільному процесі самостійних юридичних процесів (наприклад, законом обумовлено відкриття виконавчого провадження (виконавчого процесу) після закриття нотаріального провадження (нотаріального процесу)). Так, наприклад, нотаріус здійснює захист житлових прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі щодо житла. На підставі такого напису та у разі відсутності спору відкривається і здійснюється виконавче провадження (ст. 17 Закону України "Про виконавче провадження"). Крім того, після закінчення нотаріального процесу, спрямованого на забезпечення житлових прав, та за умови усунення правопорушень, які мали місце в нотаріальному процесі, Конституцією, а також іншими законодавчими актами України гарантується громадянам захист та відновлення їхніх порушених житлових прав у судовому порядку.

Отже, у теорії цивільного процесу мова може йти про взаємозв'язок та взаємодію самостійних цивільних юридичних процесів, які стосуються забезпечення одного і того ж житлового права, та які слідує один за одним, оскільки такий порядок визначено законом, однак тривалість процесуальних строків у кожному із таких юридичних процесів, є різною та встановлюється законом.

Ще раз зазначимо, що дотримання принципів єдності та комплексності захисту, забезпечується шляхом реалізації державними органами повноважень в порядку та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Так, захист житлових прав у виконавчому процесі здійснюється в межах повноважень державних виконавців та в спосіб, визначений Законом України "Про виконавче провадження", із дотриманням вимог Конституції та інших законів України, зокрема, ЖК та ЦК, Закону України "Про міжнародне приватне право", чинних міжнародних договорів. Аналіз змісту норм Закону України "Про виконавче провадження" дає підстави дійти висновку, що до повноважень державних виконавців у сфері захисту та відновлення житлових прав, зокрема, відноситься виконання рішень судів та інших органів, що за законом підлягають примусовому виконанню. Таким чином, принцип єдності захисту житлових прав у виконавчому процесі проявляється в захисті та відновленні таких прав шляхом здійснення передбачених цим Законом примусових заходів, зокрема: звернення стягнення на житло (ст. ст. 52, 54, 55, 63), арешт житла (ст. 57), зняття арешту із житла (ст. 60), конфіскація житла (ст. 64), виселення боржника (ст. 78), вселення особи (ст. 79) тощо.

Наприклад, відповідно до ст. 26 Закону України "Про житловий фонд соціального призначення" порушення наймачем умов договору найму соціального житла тягне за собою подання власником житла позову до суду про виселення. У разі набрання рішенням суду про виселення громадян із такого житла законної сили та добровільного його невиконання особами, вказаними у цьому рішенні, державний виконавець відкриває виконавче провадження та здійснює процесуально-виконавчі дії, встановлені Законом України "Про виконавче провадження". Тобто, захист житлових прав у цивільному процесі забезпечується у результаті взаємодії цивільного та виконавчого процесів. Крім того, на взаємозв'язок цих юридичних процесів звертає увагу і Конституційний Суд України. Зокрема, Суд зазначав, що виконання судового рішення є невід'ємною складовою права кожного на судовий захист (Рішення від 13 грудня 2012 року № 18-рп/2012); невиконання судового рішен-

ня загрожує сутності права на справедливий розгляд судом (Рішення від 25 квітня 2012 року № 11-рп/2012). Отже, нежиття державним виконавцем законних, повноцінних та своєчасних заходів примусового виконання судового рішення, наприклад, щодо вселення у займане наймачем житло батьків наймача (ст. 161 ЖК) у порядку, визначеному законом, є порушенням вимог ст. 3 Конституції в частині виконання державою взятих на себе обов'язків, та може призвести до порушення житлових прав громадян, а також знищення житла.

Варто також зазначити, що захист житлових прав у виконавчому процесі може відбуватися "паралельно" з цивільним процесом [6]. Наприклад, відповідно до статей 11 та 34 Закону України "Про виконавче провадження" у разі якщо зміст виконавчого документа є незрозумілим, державний виконавець або сторони виконавчого провадження мають право звернутися до органу, який видав виконавчий документ, із заявою про роз'яснення змісту цього документа. Тобто, у цивілістичному процесі виникає "паралельність" юридичних процесів, спрямованих на здійснення захисту житлових прав, а саме: цивільного та виконавчого процесів. Однак, тривалість процесуальних строків у юридичних процесах є різною: цивільний процес закінчується раніше, ніж виконавчий процес. Також необхідно звернути увагу і на те, що "паралельність" існування самостійних цивільних юридичних процесів можливе за умови відсутності в цивілістичному процесі дублювання дій, спрямованих на охорону, захист і відновлення житлових прав (наприклад, недопущення одночасного здійснення наказного провадження та нотаріального провадження щодо стягнення коштів за комунальні послуги тощо).

На наш погляд, захист житлових прав громадян у виконавчому процесі доцільно розглядати як самостійну стадію у правовому механізмі захисту житлових прав, яка слідує після цивільного чи нотаріального процесу, чи як "паралельну" стадію, яка існує поряд із цивільним чи нотаріальним процесами [1, с. 334].

Загальновідомо, що захист житлових прав у цивільному процесі займає особливе місце серед державних (юрисдикційних) форм захисту, має універсальний характер та гарантується Конституцією України. Так, відповідно до ст. 124 Конституції суди здійснюють правосуддя в Україні, яке є самостійною галуззю державної діяльності, і в контексті ст. 55 Конституції, здійснюючи його на засадах верховенства права, забезпечують функцію захисту майнових прав та охоронюваних законом інтересів фізичних та/або юридичних осіб у сфері цивільних правовідносин (Рішення КСУ від 10 січня 2008 року № 1-рп/2008). У Рішенні КСУ від 30 січня 2003 року № 3-рп/2003 наголошено, що правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно забезпечує поновлення в правах. Тобто, суд як єдиний орган державної влади, який здійснює правосуддя, не може відмовити в правосудді, якщо громадянин вважає, що його житлові права порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації, або мають місце інші ущемлення житлових прав суб'єктів.

Наприклад, згідно зі ст. 71 ЖК якщо наймач або члени його сім'ї були відсутні з поважних причин понад шість місяців, цей строк може бути продовжено наймачем, а в разі спору – судом. Тобто, у разі виникнення спору щодо збереження житла за тимчасово відсутніми громадянами та продовження строку їхньої відсутності з поважних причин у займаному ними житловому приміщенні, спір вирішується у судовому порядку.

Як зазначалося, захист житлових прав у цивільному процесі, ґрунтуючись на принципі єдності державних органів при забезпеченні таких прав, відбувається з

дотриманням вимог ст. ст. 19, 124 та 129 Конституції та відповідно до приписів, зокрема, ст. 4 ЦПК, за якою здійснюючи правосуддя, суд захищає житлові права та інтереси осіб у спосіб, визначений законом України. Тобто, відповідно до ст. 16 ЦК способами захисту житлових прав у суді є: визнання права на житло (застосовується у випадку виникнення спору щодо наявності у особи житлових прав загалом та права на житло зокрема); визнання правочину щодо житла недійсним (має місце у випадку укладення оспорюваного правочину); примушення до виконання обов'язку у натурі (полягає у вимозі до зобов'язаної особи вчинити дію або відмовитися від дії); припинення житлового правовідношення; визнання незаконним акту державних органів тощо.

На нашу думку, захист житлових прав у цивільному процесі на практиці може здійснюватися після забезпечення таких прав у нотаріальному процесі. Тому ми підтримуємо з деяким уточненням пропозицію науковців і практиків про закріплення на законодавчому рівні інституту забезпечення доказів нотаріусом. Вважаємо, що з метою ефективного захисту житлових прав у суді більш дієвим способом захисту прав у нотаріальному процесі є забезпечення доказів нотаріусом до відкриття цивільного провадження в справах, пов'язаних із житлом.

Загальновідомо, що єдиним державним органом, який вирішує житловий спір, є суд. Альтернативного законодавчо-визначеного механізму вирішення таких спорів в Україні не має. Утім, іноземні держави такі як Німеччина, Франція, Швейцарія, законодавчо врегулювали процедуру медіації в нотаріальному процесі. Тому пропонується альтернативний метод врегулювання житлових спорів у цивілістичному процесі без звернення до суду – переговори сторін спору, які відбуватимуться за участі нотаріуса як медіатора в нотаріальному процесі за умови вирішення цього питання в правовому, організаційному та професійному рівнях. Таким чином питання медіації в нотаріальному процесі є актуальним та потребує додаткових досліджень.

Висновки. Залежно від правового змісту житлових прав, їх мети реалізації, а також існування спору про право, громадянин України, іноземець чи особа без громадянства має право звернутися за захистом своїх житлових прав до визначених законом державних органів, їх посадових осіб, які зобов'язані здійснити захист цих прав на підставі, у межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Правова природа захисту житлових прав у цивілістичному процесі (нотаріальному, цивільному та виконавчому процесі) полягає у реалізації уповноваженими законом публічними органами юридичної взаємодії, яка ґрунтується на розмежуванні повноважень та функцій між такими органами, а також дотриманні матеріальних та процесуальних норм при досягненні спільної правової мети – забезпеченні суб'єктивних житлових прав.

Взаємозв'язок та взаємодія нотаріального, цивільного та виконавчого процесів, спрямованих на захист житлових прав, обумовлені законодавчими актами, а саме: Конституцією, ЦПК, ЖК, ЦК, законами України "Про нотаріат", "Про виконавче провадження", "Про міжнародне приватне право", "Про житловий фонд соціального призначення", "Про житлово-комунальні послуги", "Про забезпечення реалізації житлових прав мешканців гуртожитків" тощо. Нотаріальний, цивільний та виконавчий процеси, будучи самостійними цивільними юридичними процесами, що входять до складу цивілістичного процесу, та маючи на меті забезпечення житлових прав громадян, можуть слідувати один після одного чи здійснюватися без безпосереднього взаємозв'язку один з одним.

Список використаних джерел

1. Кармаза О. О. Концепції охорони та захисту житлових прав в Україні: матеріальний та процесуальний аспекти: монографія / О. О. Кармаза. – Миронівка : Видавництво ПрАТ "Миронівська друкарня", 2013. – 400 с.
2. Сафин З. Ф., Фетюхин М. В. Рецензия на монографию профессора В. В. Яркова "Юридические факты в гражданском процессе" / З. Ф. Сафин, М. В. Фетюхин // Вестник гражданского процесса. – 2012. – № 6. – С. 238-241.
3. Ярков В. В. Развитие гражданского процесса в России: отдельные вопросы / В. В. Ярков // Вестник гражданского процесса. – 2011. – № 1 – С. 17-53.

4. Сахнова Т. В. Процедурность гражданского процесса: методология будущего / Т. В. Сахнова // Вестник гражданского процесса. – 2012. – № 1. – С. 9-24.

5. Гриценко І. С., Погорелький М. А. Судова влада у системі гілок влади в Україні / І. С. Гриценко, М. А. Погорелький // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Право". – 2012. – № 11. – С. 264-268.

6. Кармаза О. О. Взаємодія нотаріального, цивільного та виконавчого процесів у сфері захисту житлових прав громадян в Україні: загальнотеоретичні положення / О. О. Кармаза // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2013. – Вип. 21. – Ч. 1 – Т. 1. – С. 224-227.

Надійшла до редколегії 20.02.14

А. Кармаза, канд. юрид. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ПРАВОВАЯ ПРИРОДА ЗАЩИТЫ ЖИЛИЩНЫХ ПРАВ В НОТАРИАЛЬНОМ, ГРАЖДАНСКОМ И ИСПОЛНИТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССАХ

В статье осуществлен научно-практический анализ особенностей защиты жилищных прав в гражданском процессе. Определены основные аспекты взаимодействия нотариального, гражданского и исполнительного процессов, направленных на защиту жилищных прав в Украине. Обозначены пути совершенствования правового механизма защиты жилищных прав в Украине

Ключевые слова: жилищные права, жилище, защита жилищных прав, нотариальный процесс, гражданский процесс, исполнительный процесс.

A. Karmaza, PhD in Law, docent
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

LEGAL NATURE OF THE PROTECTION OF HOUSING RIGHTS IN NOTARY, CIVIL AND ENFORCEMENT PROCESS

The author in her article provides scientific and legal analysis on peculiarities of protection of housing rights in civil process. She defines key aspects of interfacing between notary, civil and enforcement processes aimed at protection of housing rights in Ukraine. The author defines routes of improvement of legal mechanism for protection of housing rights in Ukraine.

Key words: housing rights, residence, protection of housing rights, notary process, civil process, enforcement process.

УДК: 342.53

О. Волощук, канд. юрид. наук, доц.
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці

БІКАМЕРАЛІЗМ ЯК ОДНА З ПРОВІДНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

У цій статті досліджуються причини існування двопалатного парламенту у різних зарубіжних державах на основі аналізу конституційного законодавства та практики провідних держав світу, а також вносяться пропозиції по вдосконаленню вітчизняного законодавства у цій галузі.

Ключові слова: парламент, двопалатний і однопалатний парламент, бікамералізм.

Подальший ефективний розвиток України неможливий без перегляду інституційної конфігурації державної влади. Однією з основних проблем системи української влади є слабкість її законодавчого компоненту, який фактично успадкований від радянської системи управління, котра не вимагала сильного парламенту як одного з елементів політичної влади. Тому останніми роками дедалі частіше в нашій державі постає питання про запровадження двопалатного парламенту. Зважаючи на те, що в Україні питання доцільності запровадження інституту бікамералізму виникає щоразу під час глибоких конституційних криз, зокрема, у 1991-1996 рр., у 2003-2004 рр. і нині у зв'язку з можливими змінами до чинної редакції Основного Закону держави, дана проблематика набуває особливої важливості як у практичній, так і в теоретичній площині. Безперечно, що у даному разі корисним буде звернення до зарубіжного досвіду бікамералізму.

Маємо відмітити, що парламент з моменту своєї появи завжди перебував у центрі як політичних баталій, так у центрі гострих наукових дискусій. Помітний внесок в розробку досліджуваної проблеми зробили такі зарубіжні та вітчизняні учені: М. Амеллер, М. В. Баглай, А. З. Георгіца, Р. Даль, Л. Дюгі, А. Есмен, Л. Т. Кривенко, М. О. Крутоголов, А. О. Мішин, Н. Р. Нижник, В. Ф. Погорілко, В. Орландо, М. Оріу, Дж. Сарторі,

В. Є. Чиркін, О. Ф. Фрицький, М. В. Цвік, В. М. Шаповал тощо. Позитивні та негативні риси запровадження двопалатного парламенту в Україні аналізують В. Борденюк, Г. Журавльова, В. Журавський, С. Конончук, О. Фісун, Ю. Шемшученко, О. Ярмиш тощо. Однак дотепер залишається відкритим питання ефектів від запровадження тієї чи іншої моделі двопалатного парламенту в Україні. До того ж, як вірно відмічає В. Маляренко, "судячи з аргументів як прихильників, так і противників двопалатної організації парламенту, в нашому суспільстві досі немає більш-менш систематизованих знань про цей інститут влади та його місце в сучасному світі" [9]. Таким чином, потреба наукового аналізу відповідної проблематики зберігає свою значимість. А тому мета статті полягає у дослідженні причин існування двопалатного парламенту у зарубіжних державах та можливості впровадження бікамерального парламенту в Україні.

Парламент – один з найдавніших інститутів державного механізму влади. Одним із визначальних моментів у характеристиці сучасних парламентів і виявлення особливостей органів народного представництва конкретних держав є їх побудова. Головною ознакою побудови органів народного представництва є їхня структура. Питання про те, з якої кількості палат повинен складатися парламент, вважається одним із найбільш спірних у науці конституційного права. Маємо відмітити, що